

Hormonale veranderingen in de puberteit

Sam Turner

Kynocongres 2019

Sam Turner / Kynocongres 2019

Van pup naar puber

Lastige fase?

Ontwikkelingsfase
waarin veel gebeurt

Pre-Puberteit

4-6 maanden leeftijd

Hormoonproductie en
spiegels veranderen

Leeftijd gem. 6 maanden

Grootte

Ras

Gezondheid

Geslachtsrijp worden

Hormonale veranderingen

Mentale veranderingen

Fysieke veranderingen (extern
zichtbaar)

Endocriene klieren

Hypothalamus en hypofyse

Pancreas (alvleesklier)

Bijnieren

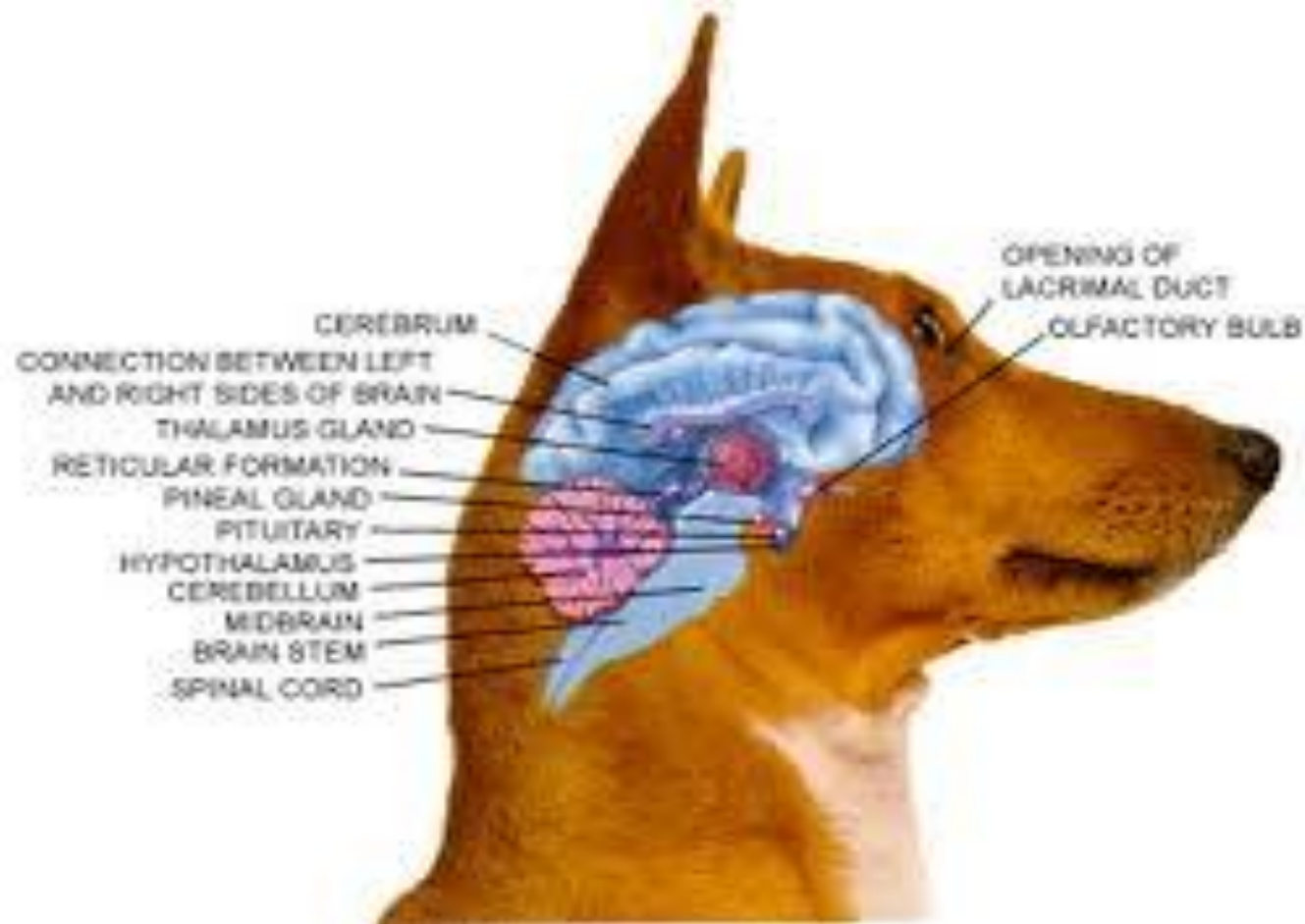
Schildklier (metabolisme regulatie)

Endocriene klieren

Hypothalamus en
hypofyse

Testikels

Eierstokken

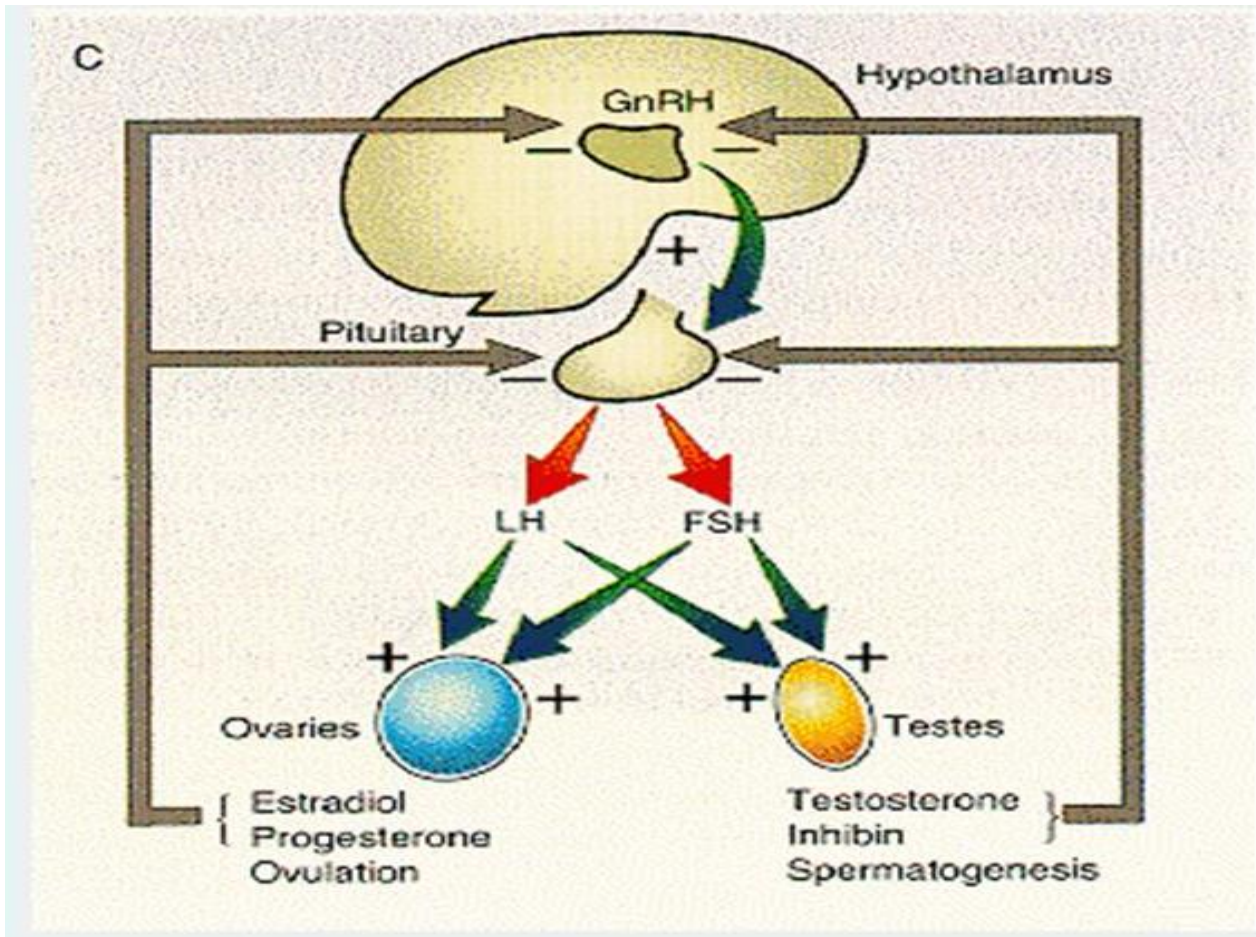

**Hypothalamus –
Hypofyse – Gonaden
(eierstokken en testikels)**

Feedback systeem

HHG-As

Alles start in de hypothalamus met GnRH

Puberteit start in de hersenen!

Hormoonsturing

Testosteron

Groei

Metabolisme

Stimuleert groei lange
beenderen

Testosteron

Sluiting
groeischijven

Invloed dichtheid
botweefsel

Oestrogeen

Stimuleert groei lange
beenderen

Sluiting groeischijven

Invloed dichtheid
botweefsel

Effect geslachtshormonen
meer dan alleen
reproductie

Hormonen werken nooit
enkelvoudig

Stressgevoeligheid

Hypofyse - ACTH

Bijnieren - cortisol

Grotere en langere stressrespons
tijdens puberteit

Hormonen en gedrag

Geuren buitenwereld

Lichaamsgeur

Hormoonpiek

Reu

Testosteronpiek

Geurverspreiding (markeren en lichaamsgeur)

Geur ontdekken belangrijk

Opdringerig gedrag

Reu

Gedrag richting puber
door reuen

Gedrag richting puber
door teven

Gedrag van puber

Reu

‘Proeven’ van
plasjes - feromonen

Rijgedrag

Teef

Geurverspreiding (markeren en lichaamsgeur)

Sommige teven moeite met geur achterlaten

Hormoonpiek: loopsheid

Teef

Gedrag richting
puber

Gedrag van
puber

Pubergedrag

**Symptomen in
woorden van
begeleiders:**

**Hij/zij doet het niet
meer**

Eigenwijs

Uitproberen

Geen concentratie

Meer afstand op wandelingen

Samen wandelen? (trekgedrag)

Baknijd/prooinijd

Opspringen

Sloopgedrag kan terugkomen

Willen of kunnen?

Lichamelijke
veranderingen

Motoriek verandert

Veranderde motoriek

Vaak onderschat

**Niet kunnen sturen
geeft onzekerheid**

Veranderingen in het brein

Amygdala

Cerebrale cortex

Prefrontale cortex

Dopamine

Belasting = extern

Belastbaarheid = intern

Fysiek en mentaal

Balans

Vragen?